

Iekļaujošā izglītība par 12. pantu

Viegli lasīt (vieglajā valodā)

Mēs esam 8 organizāciju partneri no Čehijas Republikas, Slovākijas, Apvienotās Karalistes, Lietuvas, Latvijas un Spānijas.

Mēs kopā strādājām pie projekta, kas saucas IDEA 12. Projekta mērķis ir iepazīstināt cilvēkus ar Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 12. pantu.

Pants nosaka, ka “ikvienam ir tiesības uz viņu rīcībspējas atzīšanu”.

Tas nozīmē, ka ikvienam ir tiesības pieņemt savus lēmumus un rīkoties.

Cilvēki no visām 8 organizācijām ir apkopojuši savu pieredzi. Dažiem ir personīga pieredze, dzīvojot kā cilvēkiem ar invaliditāti. Citiem ir cita veida pieredze – tā ir ļoti svarīga šim projektam.

1. Ievads

1.1 Dokumenta mērķis

Eiropā joprojām cilvēkiem ar invaliditāti nav tiesības pieņemt savus lēmumus un rīkoties.

Viņu vietā lēmumus pieņem kāds cits. Šie cilvēki var būt juristi, sociālie darbinieki vai ģimenes locekļi. To sauc par “aizvietoto lēmuma pieņemšanu”.

Šiem cilvēkiem bieži netiek nodrošinātas apmācības par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un atbalstīto lēmuma pieņemšanu.

Tas ir kad kāds tiek atbalstīts savu lēmumu pieņemšanā.

Projekts vēlas izmantot apmācību un izglītību, lai radītu pārmaiņas.

1.2 IDEA 12 un iekļaušanās

Projekts vēlas iesaistīt cilvēkus ar invaliditāti, kuriem ir pieredze ar aizvietoto vai atbalstīto lēmumu pieņemšanu. Šie cilvēki būs puse no treneriem un lielākā daļa no dalībniekiem.

Šie cilvēki ir ļoti svarīgi projektam, jo tiem var būt lielāka ietekme uz cilvēku attieksmi un politiku. Būšana kā līdzvērtīgiem partneriem būs labs piemērs citiem.

Viņi arī vairāk iemācīsies par savām tiesībām un kā par tām iestāties.

Projekta mērķis ir pret visiem izturēties un par darbu samaksāt vienādi, neatkarīgi no tā vai trenerim ir vai nav invaliditāte.

1.3 Dokumenta saturs

Dokumentā ir izskaidrota atbalstītā lēmuma pieņemšana, par ko ir 12. pants, un cik nozīmīga ir cilvēku ar invaliditāti sociālā iekļaušana.

Dokumentā izskaidroti projekta ietvaros īstenoto apmācību mērķi.

Tiek stāstīts par nozīmīgākajiem jautājumiem, kas saistīti ar 12. pantu.

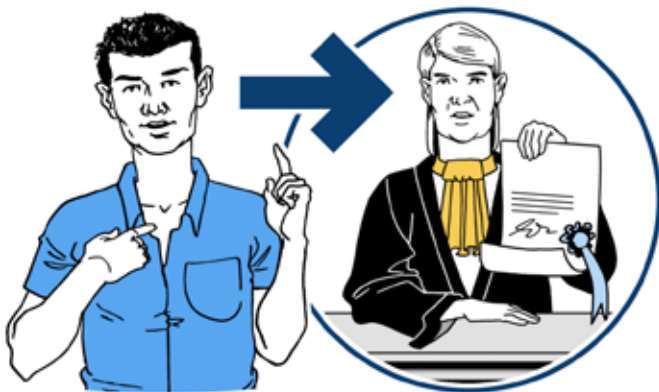
2. Atbalstītā lēmuma pieņemšana un rīcībspēja

Mēs pieņemam lēmumus katru dienu. Daži lēmumi ir nenožīmīgi un citi daudz svarīgāki.

Dažiem mūsu lēmumiem ir juridiskas sekas. Piemēram, lēmumam apprecēties vai noslēgt līgumu ir juridiskas sekas.

Ne visi mūsu pieņemtie lēmumi, izraisa kaut kādu tiesisku rīcību. Bet, kad ir uzsākta tiesiska rīcība, tā sākas ar lēmuma pieņemšanu.

Daudzi domā, ka cilvēki ar invaliditāti nevar paši pieņemt lēmumus un rīkoties.

Viņu vietā lēmumus pieņem aizgādnis. Viņš izlemj, kas ir cilvēka ar invaliditāti labākajās interesēs. To sauc par **aizvietoto lēmuma pieņemšanu**.

Tas bieži nozīmē, ka cilvēks ar invaliditāti zaudē iespēju pieņemt lēmumus par izvēlēm savā dzīvē.

Dažreiz aizvietotās lēmuma pieņemšanas laikā cilvēki nevar izmantot savas cilvēktiesības, tādas kā tiesības uz izglītību, bērnu audzināšanu, veselību un attiecībām.

Aizvienotās lēmuma pieņemšanas rezultātā, aizgādnībā esoši cilvēki bieži kļūst par ļaunprātīgas izmantošanas un nevērības upuriem.

Rīcībspēja nozīmē, ka Tu vari un Tev ir spēja pieņemt lēmumus, kas saistīti ar darījumu noslēgšanu, piemēram, jautājumos, kas saistīti ar partnerattiecībām, laulībām vai bērnu audzināšanu.

Rīcībspēja atšķiras no garīgajām spējām. Garīgās spējas ir saistītas ar to, vai Jums ir nepieciešamās prasmes, lai spētu pieņemt lēmumus.

Garīgo spēju trūkumu nedrīkst izmantot, lai liegtu cilvēkam rīcībspēju.

Šobrīd atbalstītā lēmumu pieņemšana aizstāj aizvietoto lēmumu pieņemšanu. Saskaņā ar Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām tās tagad ir personas likumīgās tiesības.

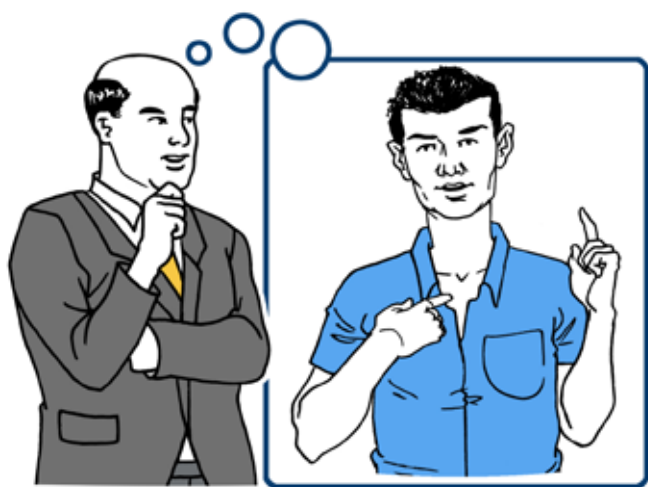

Tas nozīmē, ka, ņemot vērā Tavus individuālos apstākļus, Tev ir tiesības saņemt atbalstu, kas nepieciešams, lai Tu pats pieņemtu savus lēmumus, **un lēmuma pieņemšanas laikā būtu aizsargāts no ļaunprātīgas ietekmes un izmantošanas.**

Atbalstam, ko Tu saņem, ir jābūt saskaņotam ar Tavām tiesībām, gribu un vēlmēm. Tam jābūt pieejamam jebkuram.

Ja Tev joprojām būs jāpieņem lēmums, tas tiks pieņemts nevis “Tavās labākajās interesēs”, bet gan saskaņā ar Tavu gribas un vēlmju labāko interpretāciju.

Tev ir tiesības riskēt un kļūdīties. Atbalsts, ko Tu saņem, nevar atturēt Tevi no lēmuma pieņemšanas, tāpēc vien, ka citiem liekas, ka tas ir slikts lēmums.

Katram cilvēkam atbalsts var būt atšķirīgs. Tevi var atbalstīt persona, kurai Tu uzticies. Tu vari saņemt atbalstu no atbalsta vai interešu aizstāvības grupas, vai atbalstu saziņā. Vai Tu vari nevēlēties atbalstu vispār.

Valdībai ir jānodrošina, ka cilvēki nepieciešamības gadījumā var saņemt atbalstu.

Daudziem cilvēkiem ar invaliditāti iespēja plānot nākotni ir nozīmīgs atbalsta veids.

Tāpat atbalstītā lēmumu pieņemšana nozīmē, ka tādām vietām kā banka, ir jāsniedz informācija Tev saprotamā veidā, lai Tu, piemēram, varētu atvērt bankas kontu.

Atbalstītajā lēmumu pieņemšanā ir jānodrošina aizsardzības pasākumi. Tas nozīmē, ka ir jābūt veidiem, lai pārliecinātos, ka Tavs lēmums tiek uzklauts.

3. Kāpēc 12. pants ir nozīmīgs, lai nodrošinātu cilvēku ar invaliditāti sociālo iekļaušanu un diskriminācijas novēršanu.

Rīcībspēja nozīmē, ka Tu vari izmantot savas cilvēktiesības. Rīcībspēja ir nepieciešama, lai nodrošinātu Tev neatkarīgu dzīvi un iekļaušanos sabiedrībā.

Tavu tiesībspēju palīdz īstenot visi atbalsta pakalpojumi, ko Tu saņem. Piemēram, sabiedrībā balstītie pakalpojumi, iespēja izvēlēties dzīvesvietu.

Atbalstītā lēmuma pieņemšana dod Tev iespēju celt savu pašapziņu un iegūt neatkarību, dzīvot veselīgāku un labāku dzīvi, un pretoties iespējamai ļaunprātīgai izmantošanai.

4. Apmācību izglītojošie mērķi

Apmācības ir sadalītas vienas dienas apmācībā un trīs dienu apmācībās.

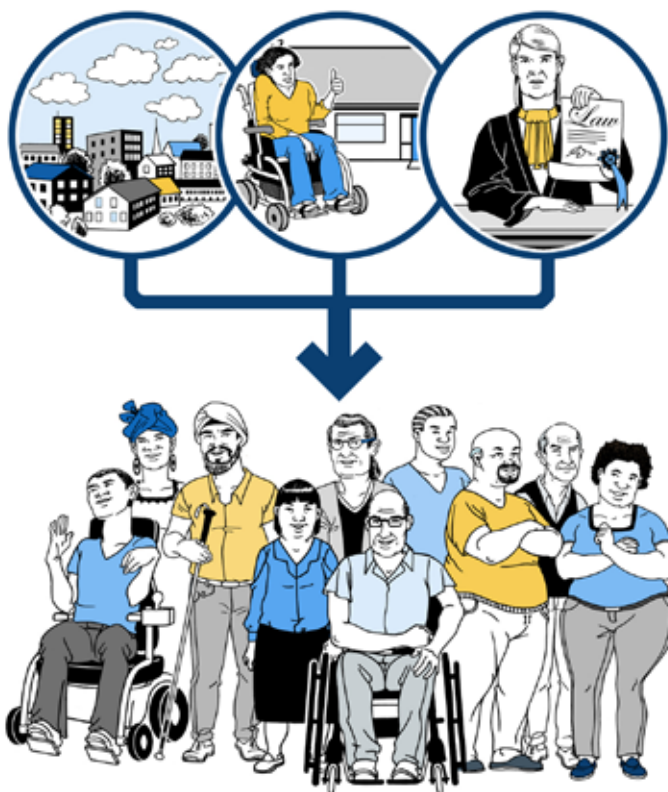

Apmācības ir iekļaujošas. Starp dalībniekiem ir ļoti dažādi cilvēki, arī cilvēki ar invaliditāti, ģimenes locekļi, politikas veidotāji un plašākas sabiedrības pārstāvji.

Vienas dienas apmācība

Vienas dienas apmācība ir domāta liela cilvēku skaitam, kas pārstāv ļoti dažādas sabiedrības grupas.

Apmācību mērķis ir iepazīties ar 12. pantu un tā ietekmi uz cilvēkiem ar invaliditāti un viņu dzīvi.

Trīs dienu apmācība

Trīs dienu apmācības paredzētas mazākām grupām, iekļaujot cilvēkus ar invaliditāti un viņu atbalstītājus.

Šīs apmācības ir ļoti praktiskas. Tās ietvaros dalībnieki pārrunā, kā tiek pieņemti viņu lēmumi un kā viņi atbalsta citus lēmuma pieņemšanā.

Aplūkotās tēmas

Abu apmācību ietvaros tiek aplūkotas šādas tēmas:

- 12. panta darbības nodrošināšana Eiropas Savienībā

- **12. panta darbības nodrošināšana 8 IDEA 12 projekta organizāciju valstīs**
- **Ko 12. pants var mainīt cilvēku ar invaliditāti dzīvē?**

Neatkarība, iekļaušanās sabiedrībā, veselība un ļaunprātīgas izmantošanas pārtraukšana.

- **Pāreja no aizvietotās lēmumu pieņemšanas uz atbalstīto lēmumu pieņemšanu.**

Kā šīs pārmaiņas ietekmē atšķirību starp tiesībspēju un rīcībspēju izprašana.

- **Atbalstītā lēmuma pieņemšana**

Atbalsta sniegšanas process.

- **Dažādi atbalstītās lēmuma pieņemšanas modeļi**

Tēmas ietvaros tiks aplūkots, kāds atbalsts ir nepieciešams cilvēkiem, kuri lēmumus var pieņemt patstāvīgi; tiem, kuriem lēmumu pieņemšanai nepieciešams neliels atbalsts, un tiem, kuriem nepieciešams atbalsts, lai apzinātos un izprastu savu gribu un vēlmes.

- Daži cilvēki var pieņemt savus lēmumus patstāvīgi un viņiem nav nepieciešams papildus atbalsts.

- Iespējams, ka cilvēkiem nav nepieciešams atbalsts, lai pieņemtu gala lēmumu, bet atbalsts vajadzīgs, lai iegūtu nepieciešamo informāciju, pārdomātu iespējamās izvēles un to, ko viņa lēmums varētu nozīmēt nākotnē.

- Atbalsta personai ir jādara viss, lai saprastu, ko cilvēki, kurus viņi atbalsta, vēlas un kā viņi vēlas to darīt.
- Atšķirīgā laika periodā un pieņemot atšķirīgus lēmumus vienam un tam pašam cilvēkam var būt nepieciešams atšķirīgs atbalsts.
- **Kurš var sniegt atbalstu lēmumu pieņemšanā.**

Algoti profesionāļi, nealgoti profesionāļi un dabiskais atbalsta loks, piemēram, vecāki.
- Algotajiem profesionāļiem nav obligāti jāstrādā iestādēs, kas sniedz palīdzību tikai cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem.

- **Lēmuma pieņemšanas gaita – tikai trīs dienu apmācībās**

Septiņi lēmuma pieņemšanas soļi.

- Atbalsts ir jāsniedz kādam, kurš labi pazīst cilvēku, nevis kādam, kura zināšanas par cilvēkiem ar invaliditāti ir tikai teorētiskas.

- **Atbalsta veidi**

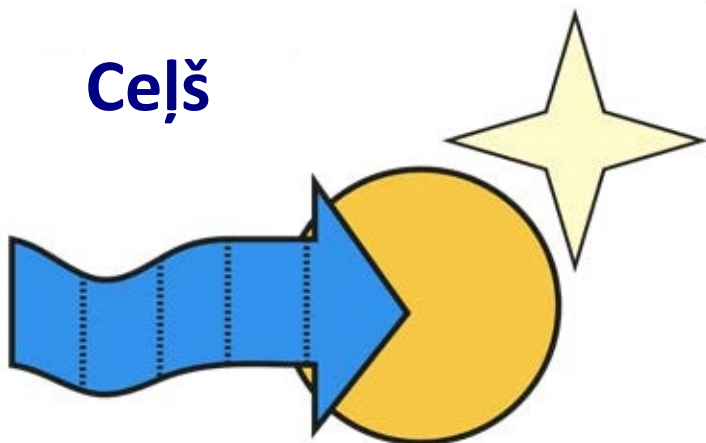
Dažādi atbalsta veidi, piemēram, personīgais atbalsts, līdzinieku sniegts atbalsts un atbalsts saziņā.

- Dažādie atbalsta veidi var ietvert arī nepieciešamību apzināties konkrēto lēmumu, iegūt informāciju par lēmumu, pārdomāt, kādi vēl lēmumi varētu tikt pieņemti, un kāds būs lēmuma rezultāts.

Ceļš

Kas ir svarīgi personai	Svarīgi personas interesēs

- Atbalstītās lēmumu pieņemšanas galvenās metodes (tikai trīs dienu apmācībās)

Attiecību karte un atbalsta aplis, individuālie lēmuma pieņēmēji, saziņas tabula, atbilstošas atbalsta personas atrašana, uz personu vērstā domāšana.

Attiecību un atbalsta aplis ir metode. Tā dod iespēju apzināt cilvēkus, kas jau šobrīd sniedz atbalstu personai. Piemēram, no ģimenes, draugiem un profesionāļiem.

PATH (Ceļš) ir uz personu vērsta plānošanas metode. Ceļš var palīdzēt cilvēkam saprast, kas viņam jādara, lai sasniegtu to, ko viņš vēlas darīt nākotnē.

Metode “Kas ir svarīgi atbalstāmajai personai” dod iespēju saprast to, kas ir svarīgi atbalstāmās personas interesēs veselības un drošības dēļ un kas ir svarīgi pašai atbalstāmajai personai.

- Četri galvenie atbalstītās lēmuma pieņemšanas elementi

Tavas tiesības izvēlēties, valsts pienākums sniegt Tev atbalstu, aizsargāt Tevi un nodrošināt saprātīgu pielāgojumu.

- Saprātīgs pielāgojums Nodrošina pakalpojumu pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti. Princips ir aprakstīts ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 12. pantā.
- Saprātīgs pielāgojums var būt vieglā valoda. Saprātīgs pielāgojums var būt ilgāka laika došana cilvēkam iepazīties ar kādu jautājumu vai lietu.

Saprātīgs pielāgojums nozīmē arī iespēju saņemt atbalsta personas pakalpojumu.

Cilvēkiem var būt nepieciešama dažādas dzīvesvietas.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This easy read document has
been produced by CHANGE
www.changepeople.org